

Odpady, ovzduší (9)

Právo životního prostředí, MUNI 2023

Právní rámec

- zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech
- zákon č. 477/2001 Sb., o obalech
- zákon č. 244/2022 Sb., o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí
- zákon o místních poplatcích č. 565/1990 Sb.
- zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší
- zákon č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů
- prováděcí předpisy

Výkon státní správy

- MŽP, MPO, MZe, MZd
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- KHS
- ČIŽP
- Celní úřady a GŘC
- Policie ČR
- KrÚ, OÚ, OÚ ORP
- Újezdní úřady
- SFŽP ČR
- MŽP, MZd, MZe
- ČIŽP, ČOI
- KrÚ, OÚ, OÚ ORP
- Celní úřady
- Újezdní úřady a Min. obrany
- Stavební úřady

Zákon o odpadech - účel

- ▶ = zajistit vysokou úroveň ochrany životního prostředí a zdraví lidí a trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů předcházením vzniku odpadů a nakládáním s nimi v souladu s hierarchií odpadového hospodářství za současné sociální únosnosti a ekonomické přijatelnosti tak, aby bylo dosaženo cílů odpadového hospodářství stanovených v příloze č. 1 zákona a umožněn přechod k oběhovému hospodářství
- ▶ *Cíle:* zvýšit úroveň recyklace komunálních odpadů v ČR; odstraňovat uložením na skládku nejvýše 10 % z celkové hmotnosti komunálních odpadů vyprodukovaných na území ČR; energeticky využívat nejvýše 25 % z celkové hmotnosti komunálních odpadů vyprodukovaných v ČR

Působnost zákona o odpadech

zákon se NEVZTAHUJE na:

- ▶ Emise látek znečišťujících ovzduší
- ▶ Radioaktivní odpady
- ▶ Výbušniny, střelivo a munici
- ▶ Exkrementy, slámu aj. přírodní látky (neobsahují-li nebezpečné)
- ▶ Nekontaminovanou zeminu aj. vytěžený přírodní materiál, půdu in situ
- ▶ Sedimenty přemísťované v rámci povrchových vod při správě vod
- ▶ Odpadní vody
- ▶ Těžební odpad
- ▶ Léčiva, návykové látky a prekursory
- ▶ Mrtvá těla uhynulých zvířat
- ▶ Vedlejší produkty živočišného původu
- ▶ Krmné suroviny
- ▶ Výrobky s ukončenou životností

Odpad

- ▶ = každá movitá věc, které se osoba zbavuje, má úmysl nebo povinnost se jí zbavit
- ▶ Má se za to, že osoba má úmysl zbavit se movité věci, pokud tuto věc není možné používat k původnímu účelu
- ▶ Osoba má povinnost zbavit se movité věci, jestliže ji nepoužívá/není možné ji používat k původnímu účelu a věc současně ohrožuje životní prostředí, byla vyřazena nebo stažena dle jiného předpisu či vznikla při výrobě, jejímž nebyla cílem, ale není vedlejším produktem
- ▶ V pochybnostech, zda je movitá věc odpadem, rozhoduje KrÚ na žádost vlastníka či osoby, která prokáže právní zájem, nebo z moci úřední

Vedlejší produkt

- ▶ = movitá věc, která vznikla při výrobě, jejímž prvotním cílem není výroba nebo získání této věci, vzniká-li jako nedílná součásti výroby; je-li zajištěno její další využití a je možné bez dalšího zpracování způsobem jiným než běžnou výrobní praxí a nepovede k nepříznivým dopadům na životní prostředí nebo zdraví lidí

Hierarchie odpadového hospodářství

- Odpadové hospodářství je založeno na hierarchii odpadového hospodářství, podle níž je prioritou předcházení vzniku odpadu, a nelze-li vzniku odpadu předejít, pak v následujícím pořadí jeho příprava k opětovnému použití, recyklace, jiné využití, včetně energetického využití, a není-li možné ani to, jeho odstranění
- Zohlední se: celý životní cyklus výrobků a materiálů, zejm. s ohledem na snižování vlivů nakládání s odpady na životní prostředí a zdraví lidí, zásada předběžné opatrnosti a udržitelnosti, technická proveditelnost a hospodářská udržitelnost, ochrana zdrojů, životního prostředí, zdraví lidí a hospodářské a sociální dopady a cíle, zásady a opatření Plánu odpadového hospodářství ČR

Zařazování odpadu

➤ 1. kategorie odpadu:

nebezpečný odpad (vykazuje nebezpečné vlastnosti dle nařízení EU)

nebo *ostatní odpad*

➤ 2. druhy odpadu:

vymezené v Katalogu odpadů stanoveného vyhláškou MŽP (skupiny odpadů dle odvětví, oboru nebo technologického procesu, v němž odpad vzniká)

Původce odpadu

- = každý, při jehož činnosti vzniká odpad
- = PO nebo podnikající FO, která provádí úpravu odpadů nebo jiné činnosti, jejichž výsledkem je změna povahy nebo složení odpadu nebo
- = obec od okamžiku, kdy osoba odloží odpad na místo obcí k tomuto účelu určenému (u komunálního odpadu od nepodnikajících FO je nutné odděleně soustřeďovat recyklovatelné složky)
- možné smluvní odchylky (původcem je např. osoba provádějící činnosti ze smlouvy...)

Předcházení vzniku odpadu

- ▶ Každý je povinen při své činnosti předcházet vzniku odpadu, omezovat jeho množství a nebezpečné vlastnosti
- ▶ PO nebo podnikající FO, která vyrábí výrobky, má povinnost omezit vznik odpadů, popř. zabezpečit co nejvyšší míru využití odpadů v souladu s hierarchií odpadového hospodářství
- ▶ Podpora kompostování
- ▶ Movitá věc, kterou je možné v souladu s předpisy používat k původnímu účelu, se nestává odpadem, pokud ji tato osoba předá k opětovnému použití
- ▶ Movitá věc, kterou osoba předala na místo určené obcí a kterou je možné v souladu s jinými předpisy používat k původnímu účelu, se nestala odpadem, pokud byla předána k opětovnému použití

Nakládání s odpady

- Každý je povinen nakládat s odpadem pouze zákonným způsobem (druh a kategorie odpadu, limity znečišťování, oddělené soustředování odpadů v zařízeních k tomu určených, zabezpečení odpadu s před odcizením, únikem, znehodnocením v rozporu s hierarchií odpadového hospodářství)

- Nezákonně soustředěný odpad:

vlastník je povinen jej předat do zařízení určeného pro nakládání s odpady, popř. do dopravního prostředku provozovatele zařízení nebo obchodníkovi disponujícímu povolením

- Pokud se vlastník pozemku dozví o nezákonně soustředěném odpadu, je povinen toto bezodkladně oznámit OÚ ORP, v jehož správním obvodu je odpad soustředěn. Pokud odpad neodklidí jeho vlastník, vyzve k tomu ORP vlastníka pozemku v určené lhůtě, může nabídnout součinnost. Odpad je nutné alespoň zabezpečit proti dalšímu návozu a úniku škodlivin...

Způsoby nakládání s odpady

- ▶ *Soustředování odpadu:* pouze za technických podmínek zajišťujících ochranu životního prostředí a zdraví lidí (zpravidla se soustřeďuje odděleně)
- ▶ *Skladování odpadu:* pouze na pozemku stanoveném v procesu dle stavebního zákona a v souladu s technickými podmínkami (ochrana ŽP, zdraví)
- ▶ *Sběr odpadu:* pouze na pozemku stanoveném v procesu dle stavebního zákona a v souladu s technickými podmínkami ...max. na dobu 9 měsíců (u biologického odpadu max. 48 hodin)
- ▶ *Využití odpadu:* energetické využití (palivo) – komunální odpad (kromě odděleně soustředovaného papíru, skla, plastů...k recyklaci)
- ▶ *Odstranění odpadu skládkováním:* v KN ostatní plocha; řízené uložení, uzavírání a rekultivace skládky, následná péče o skládku (min. 30 let)

Komunální odpad

- Obec je povinna přebrat veškerý komunální odpad vznikající na jejím území při činnosti nepodnikajících FO. Pokud obec zavedla poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci na základě kapacity soustředovacích prostředků podle zákona o místních poplatcích, je povinna přebírat směsný komunální odpad vznikající na jejím území při činnosti nepodnikajících FO v množství odpovídajícím kapacitě soustředovacích prostředků
- Obec je povinna určit místa pro oddělené soustředování k. o., a to alespoň nebezpečného odpadu, papíru, plastů, skla, kovů, biologického odpadu, jedlých olejů a tuků a od 1. 1. 2025 rovněž textilu ...

Poplatky za komunální odpad

► Zákon o místních poplatcích (lze mírně modifikovat v OZV obce):

Poplatky za komunální odpad jsou

a) poplatek za obecní systém odpadového hospodářství (poplatníkem FO přihlášená v obci nebo vlastník nemovitosti na území obce, v níž není nikdo přihlášen; jde o poplatek za provoz systému) a

b) poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci (vlastník či ten, kdo zde bydlí; odvíjí se od množství odpadu)

Obec může zavést pro poplatkové období pouze jeden z těchto poplatků

Plány odpadového hospodářství

- Za účelem vytváření podmínek pro předcházení vzniku odpadu a nakládání s ním dle zákona o odpadech zpracovávají MŽP a kraje Plán odpadového hospodářství ČR, který poté schvaluje vláda
- Část analytická: vyhodnocení stavu – druhy, množství, zdroje odpadů, vč. přeshraničního toku odpadů, vyhodnocení sítě zařízení
- Část závazná: stanoví cíle, zásady, preferované způsoby nakládání s odpady dle druhů
- Část směrná: výčet nástrojů kritéria hodnocení změn podmínek, na jejich základě byl Plán zpracován ...
- Plán se zpracovává na dobu nejméně 10 let (reaguje se ale na změny podmínek), slouží jako podklad pro zpracovávání ÚPD

Ochrana ovzduší - cíle

➤ ochrana ovzduší

→ zákon upravuje:

- přípustné úrovně znečištění a znečišťování ovzduší
- způsob posuzování přípustné úrovně znečištění a znečišťování ovzduší a jejich vyhodnocení
- nástroje ke snižování znečištění a znečišťování ovzduší
- povinnosti osob

Ovzduší a jeho ochrana

ovzduší = vnější ovzduší v troposféře

Ochrana ovzduší =

1. předcházení znečišťování ovzduší
2. snižování úrovně znečišťování tak, aby byla omezena rizika pro lidské zdraví způsobená znečištěním ovzduší, snížení zátěže životního prostředí látkami vnášenými do ovzduší a poškozujícími ekosystémy
3. vytvoření předpokladů pro regeneraci složek životního prostředí postižených v důsledku znečištění ovzduší

Znečištění ovzduší

stav ovzduší

- úroveň znečištění = hmotnostní koncentrace znečišťující látky v ovzduší (imise) nebo její depozice na zemský povrch za jednotku času
- znečišťující látka = každá látka, která svou přítomností v ovzduší má nebo může mít škodlivé účinky na lidské zdraví nebo životní prostředí anebo obtěžuje zápachem

Nejvýše přípustná úroveň znečištění stanovená zákonem:

= imisní limit

- imisní limity a přípustné četnosti jejich překročení jsou uvedeny v příloze č. 1 k zákonu

Infosystém kvality ovzduší

MŽP za účelem stacionárního měření stanoví státní síť imisního monitoringu a tuto síť provozuje → pověřen ČHMÚ

- pro vyhodnocení úrovně znečištění se použijí i výsledky měření úrovně znečištění prováděné osobou, které bylo vydáno rozhodnutí o autorizaci

- součástí Infosystému je registr emisí a stacionárních zdrojů, ve kterém jsou vedeny údaje o stacionárních zdrojích a množství znečišťujících látek, které jsou vnášeny do ovzduší ze stacionárních a mobilních zdrojů

-provozuje ČHMÚ

<http://portal.chmi.cz/>

Přípustná úroveň znečišťování

➤ vnášení jedné nebo více znečišťujících látek do ovzduší = emise

Přípustná úroveň znečišťování je určena:

- emisními limity (nejvýše přípustné množství znečišťující látky ze stacionárního zdroje)
- emisními stropy (nejvýše přípustné množství znečišťující látky vnesené do ovzduší za kalendářní rok)
- technickými podmínkami provozu
- přípustnou tmavostí kouře

Zjišťování úrovně znečišťování

- měřením

- výpočtem

– nelze-li, s ohledem na dostupné technické prostředky, měřením zjistit skutečnou úroveň znečišťování, nebo v případě vybraných stacionárních zdrojů vnášejících do ovzduší těkavé organické látky a v dalších vybraných případech (o možnosti zjišťovat úroveň znečišťování výpočtem rozhoduje na žádost provozovatele krajský úřad)

Nástroje ke snižování znečištění

- ▶ Národní program snižování emisí České republiky
- programy zlepšování kvality ovzduší
- opatření při smogové situaci
- individuální správní akty orgánů ochrany ovzduší
- nízkoemisní zóny
- poplatky za znečišťování
- stanovení podmínek pro spalování suchého rostlinného materiálu
- opatření k nápravě

Národní program snižování emisí

- základní koncepční materiál v oblasti zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí ze zdrojů znečišťování ovzduší
- obsahuje analytickou část, scénáře vývoje znečištění a znečišťování, cíle, opatření, lhůty...
- zpracovává MŽP, schvaluje vláda
- www.mzp.cz

Programy ke zlepšování kvality ovzduší

- ▶ pro oblasti (zóny, aglomerace), v nichž byl překročen imisní limit
- obsahuje informace o zájmovém území (poloha, rozloha, klimatické údaje a topografické údaje...), analýzu situace (úroveň znečištění, celkové množství emisí...), opatření ke zlepšení minulá, stávající i budoucí
- schvaluje MŽP a vyhlašuje ho ve Věstníku Ministerstva životního prostředí
- obec a kraj provádějí opatření, která jim byla uložena v příslušném programu zlepšování kvality ovzduší, v rámci svých možností tak, aby bylo imisního limitu dosaženo co nejdříve

Řešení smogové situace

► Smogová situace = stav mimořádně znečištěného ovzduší, kdy úroveň znečištění oxidem siřičitým, oxidem dusičitým, částicemi PM10 nebo troposférickým ozonem překročí některou z prahových hodnot uvedených v příloze č. 6 k zákonu o ochraně ovzduší za podmínek uvedených v této příloze

- vznik a ukončení vyhláší MŽP neprodleně ve veřejně přístupném informačním systému a v médiích

Opatření:

-aktivace zvláštních podmínek provozu stacionárních zdrojů, které v dané lokalitě významně přispívají k úrovni znečištění, stanovených v povolení k provozu

-regulační řád obce = omezení provozu silničních motorových vozidel

Individuální správní akty ○○○

- ▶ stanoviska, závazná stanoviska a rozhodnutí orgánu ochrany ovzduší
  - stanoviska – k územně plánovací dokumentaci a jiným významným koncepčním dokumentům...
  - závazná stanoviska – k umístování a provádění staveb stacionárních zdrojů...
  - rozhodnutí – povolení k provozu vyjmenovaného stacionárního zdroje...

Nízkoemisní zóny

- ▀ = zóna s omezením provozu motorových silničních vozidel (emisní kategorie vozidel, které mají dovolen vjezd do této zóny)
- stanovuje rada obce opatřením obecné povahy za účelem omezení znečištění ovzduší z dopravy na svém území nebo jeho části

Poplatek za znečišťování

- ▶ platí provozovatel vyjmenovaného stacionárního zdroje (př. spalovny, kompostárny, ČOV, výroba koksu, oceli...)
- předmětem poplatku za znečišťování jsou znečišťující látky, které jsou vypouštěné stacionárním zdrojem nebo zdroji a pro které má provozovatel povinnost zjišťovat úroveň znečišťování
- základem poplatku za znečišťování je množství emisí ze stacionárního zdroje nebo zdrojů v tunách
- poplatkovým obdobím je kalendářní rok
- správu poplatku vykonávají krajské úřady místně příslušné dle umístění jednotlivých stacionárních zdrojů; správu placení vykonávají celní úřady

Spalování rostlinného materiálu na otevřeném ohništi

- podmínky stanovuje obec obecně závaznou vyhláškou
- v otevřeném ohništi lze spalovat jen suché rostlinné materiály neznečištěné chemickými látkami
- spalování lze zakázat, pokud obec zajistí jiný způsob pro odstranění podle jiného právního předpisu
- při stanovení podmínek nebo zákazu obec přihlíží zejména ke klimatickým podmínkám, úrovni znečištění ve svém územním obvodu, vegetačnímu období a hustotě zástavby